

NV-08034-11, Esbosamråd gällande förslagsfasen av detaljplanen för Rautuvaara industriområde och delgeneralplan för gruvområdet i Hannukainen, Kolari kommun Finland

FINSK-SVENSKA GRÄNSÄLVKOMMISSIONENS YTTRANDE DELGENERALPLAN OCH DETALJPLANER FÖR GRUVOMRÅDET I KOLARI KOMMUN

Den finska-svenska gränsälvscommissionen ger sitt yttrande om förslagen till delgeneral- och detaljplaner för Hannukainen och Rautuvaara gruvindustriområden i Kolari kommun, och ber kommunen att iaktta de yttranden som Kommissionen tidigare har överlämnat vid gruvprojektet under åren 2013-2017. Yttranden finns på <http://www.fsgk.se/Yttrande.html>

Områden i planförslagen

De områdena som omfattas av planförslagen befinner sig i Torne-Muonioälvars internationella vattendistrikt i Hannukainen och Rautuvaara i Kolari kommun. Torne-Muonio älv är gränsälv och vandringsfiskvattendrag med stort värde. Älven är en del av Natura 2000-nätverket med habitattyp naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ, vars huvudsakliga uppfyllelse av skyddet är gränsöverenskommelsen mellan Sverige och Finland (Finland, RP 264/2009 om §2). Dessutom tillhör Torne-Muonio älv Natura2000-nätverket även i Sverige och den utgör ett riksintresse för naturvård enligt miljöbalken. I Sverige är en lax (*Salmo salar*) ett av arterna som pekats ut enligt EUs art- och habitatdirektiv i området (ett Natura-kriterium).

Markanvändning dels inom och dels i det omgivande området för planförslagen omfattar turism och naturturism, rekreation av olika slag, skogsbruk och renskötsel samt även boende och fritidsboende.

Projektets förfarande 2013-2018

En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) i projektet genomfördes i 2013 (Projektansvarig var Northland Resources bolag). Enligt kontaktmyndighetens yttrande om MKB (LAPELY/85/07.04/2010) borde utvärderingarna som gjordes i miljökonsekvensbedömningen klarläggas i projektets fortsatta förberedelse, med särskild hänsyn till projektets gränsöverskridande påverkan, med begränsning av negativa konsekvenser och risker, uppfyllande av de förutsättningarna som krävs av projektet (t.ex. miljö- och vattentillstånd), samt med behov av att åtgärda de i yttrandet omnämnda bristerna i MKB. I yttrandet om MKB uppgavs att de sammanlagda konsekvenser med gruvverksamhet på svensk sida skulle behöva kompletteras. Kontaktmyndigheten föreslog även att tillståndsmyndigheten vid prövning av tillståndet skulle begära att MKB-kontaktmyndigheten avger sitt yttrande om de sammanställda kompletteringarna.

Innehållet av den kompletterade miljö- och vattentillståndsansökan är inte känt medan planeringsförfarandet fortfarande pågår, således kan markanvändningslösningarna som presenteras i planförslag inte bedömas tillsammans med miljö- och

vattentillståndsansökningens uppdaterade innehåll. Efter det slutförda MKB-förfarandet under 2013 så har projektplanen ändrats. Projektets tillståndprocess är för närvarande på gång och tillståndsansökan kommer att kompletteras.

Samråd om tillståndsansökan har inte ännu anordnats, och ansökningsmaterial har inte för den delen varit tillgängligt för Gränskommissionen. P.g.a. detta har kommissionen inget omdöme om motsvarigheter mellan innehållet i gruvområdets planförslag och miljö- och vattentillståndsansökan. Det samma gäller om omfattningen av de bedömningar som vid MKB-processen ansågs behöva kompletteras.

Förvaltningsverket i Norra Finland kungjorde den 7 maj 2018 en Natura 2000 utvärdering som tillhör gruvprojektets miljö- och vattentillståndsansökan. Utvärderingen omfattar projektets påverkan på Torne-Muonio älvars vattendistrikt. Samråd har just påbörjats och myndigheten har ännu inte utfärdat sin uppfattning om utvärderingen eller dess tillräcklighet. Gränsälvskommisionen har inte heller vid utarbetandet av detta yttrande bekantat sig med denna utvärdering.

Avseenden om planförslagen

Med gruvindustriområdets delgeneral- och detaljplaner skapas förutsättningar för att samordna de olika markanvändningsmönstren i området och för placering, dimensionering och bl.a. för strukturer för behandling av vatten och ledningslösningar vid gruvdrift. Dessa frågor som ska lösas i planen är väsentligen relaterade till kontroll och rengöring av vatten samt utsläpp från gruvområdet och till vattendraget. Intag av vatten, ledning och hantering av vatten till, i och från området samt kontroll av potentiellt förorenade ämnen måste lösas i planen med tillräckliga areella reservationer med hänsyn till verksamhetens karaktär, omfattning och potentiella risker samt verksamhetens längd.

I Hannukainens detaljplan presenteras att detaljplanen har ingen särskild påverkan på yt- och grundvattnet. Hannukainen gruva konstateras dock avsevärt sänka grundvattennivån under gruvdriften. Det framgår från planmaterialet att jordmån i Hannukainen gruvområde huvudsakligen består av sand- och gruslager samt morän. Sand- och gruslagren har god eller mycket god vattenledningsförmåga medans moränens vattenledningsförmåga anses vara måttlig.

Vad gäller naturliga kalkkällor har observationer vid sammanlagt 96 källor eller sipperytor gjorts i Hannukainen och Rautuvaara områdena. Av dessa 19 ligger i Rautuvaara och 77 i Hannukainen. Det finns ytterligare 11 källor i tilläggsområdet. En del av kalkkällorna mynnar ut till närliggande bäckar och älvar vilka är de viktigaste lek- och förökningsområden för den ytterst utrotningshotade havsöringen. Under vinterhalvåret när vattenföringen är låg så är det syrerika källvattnet nödvändigt för havsöringens yngelproduktion.

Av de mest framstående biflöden i Torne-Muonio älvars Natura2000 område passerar Äkäsjoki och Niesajoki genom det planerade området. På grund av det mycket goda tillståndet i bäckar och biflöden är deras naturliga värden signifikanta.

Målen för vattenförvaltning samt rättspraxis i EG-domstolen gällande status på vatten och att nå och upprätthålla god vattenstatus måste noggrant beaktas vid planeringen av föreslagna lösningar för placering, lagring och dimensionering samt processdesign redan före godkännande av planerna. Hanteringen av vattenbalans är den mest centrala miljöutmaningen inom gruvdrift.

När gruvprojektet är etablerat i den nordliga och arktiska regionen kommer väderfenomen vid de ändrade väderförhållanden såsom nederbörd, tjäle och påverkan av temperaturer på vatten och kemikalier som används i gruvdrift noteras. Det behövs utvärderingar om de föreslagna lösningarna kan säkerställa skydd av vatten, och bl.a. högkvalitativ hantering och kontroll av gruvprodukter, gråberg och kemikalier i alla omständigheter under gruvdriftens hela livscykel. Detta med hänsyn till mängden och egenskaperna av processmaterial (bl.a. vid låg vattenföring, variationer i nederbörd, övervämningsituationer, dagvatten och strukturernas dammsäkerhet).

Då Torne-Muonio älv är ett internationellt vattendistrikt ska särskild uppmärksamhet i planerna riktas på eventuella gränsöverskridande och sammanlagda effekter i avrinningsområdet (t.ex. kvalitet och kvantitet av vatten, effekter på fiskar) tillsammans med andra projekt.

Kommissionen konstaterar att hantering av vatten- och andra miljöpåverkningar med delgeneral- och detaljplanerna, inklusive gränsöverskridande påverkan och den sammanlagda påverkan tillsammans med planerad gruvdrift på den svenska sidan i Kaunisvaara gruva, beror på osammanhängande och delvis förändrad information. Detta orsakas av tidsmässiga skillnader mellan olika tillståndsprocesser vid gruvprojektet, samt av kompletteringarna till tillståndsansökan som är ännu på kommande och därmed okända. I fall hantering av vattnets status inte ännu är känd/kontrollerad kan lokalisering av behandlings- och lagringsbassänger inte fastställs vid planeringsprocess.

Syfte med finsk-svenska gränsälvöverenskommelsen är att säkerställa vattnets goda status och hållbar användning av vattnet i Torne-Muonio älvar bl.a. genom att förebygga miljöskador och främja samarbete mellan parterna inom vatten- och fiskefrågor. Särskild uppmärksamhet måste läggas på att uppnå de mål som bestäms för yt- och grundvattnets kvalitet, natur- och miljöskydd samt bevarande och ett hållbart brukande av fiskbestånd i det internationella avrinningsområdet. Gränsälvskommissionen som mellanstatlig organisation har som uppgift att främja och utveckla parternas samarbete i avrinningsområdet och att följa tillämpningen av överenskommelsen och praxis i tillståndsärenden.

Vid detta skede kan Gränskommissionen avslutningsvis konstatera att den i laga tid kommer att avge sitt yttrande om gruvprojektets miljö- och vattentillståndsansökan och sammanhängande Natura-utvärdering.

Timo Jokelainen
ordförande

Johan Antti
viceordförande

Virve Sallialmi
sekreterare